

BOŽIĆNA PRIČA

(Predstava *Božićna priča*, redatelj: Zoran Mužić, Zagrebačko kazalište lutaka)

U petak 18. prosinca 2015. bili smo na predstavi *Božićna priča* u Zagrebačkome kazalištu lutaka. *Božićna* je *priča* nastala prema istoimenomu književnom predlošku Charlesa Dickensa, romanu objavljenom 1843. godine. U djelu je riječ o škrtome direktoru Londonske banke Ebenezeru Scroogeu koji iskazuje izrazitu okrutnost i hladnokrvnost, čak i u doba blagdana kad svi drugi postaju empatični i milosrdni. Scrooge mrzi sve vezano uz Božić, želi ga provesti sâm i zatvoren u kući. Pritom odbija i dobre namjere obitelji svoga nećaka. Ne želi progutati ponos i dopustiti ljudima da prođu do mjesta gdje je osjetljiv i slab. Njegova je narav prikazana u predstavi već u uvodnim prizorima – dok ljudi vani pjevaju i vesele se, on uznemiren i ljutit izlazi na prozor i bučno reagira na narušavanje javnoga reda i mira. Nije spreman pružiti milodar onima kojima je to najpotrebnije, a svomu odanom i božićnim duhom zaigranom slugi jedva ustupi slobodan dan – i to s neumjesnim zahtjevom da 26. prosinca dođe na posao ranije nego inače. Izrazito je zanimljiva epizoda u kojoj ulična lampa hoda za Scroogeom poigravajući se njegovim živcima. Komičnost situacije i njegova straha pokazuje i smijeh djece u publici. Scena ih je toliko oduševila da su ridala od ushita. Lampa je čudesan element koji Scroogeu želi svrnuti pozornost na to da postoji sila iznad njega kojoj se treba diviti i pred kojom istovremeno treba strepiti jer drži konce njegova života. Božić je čaroban blagdan u kojemu nemoгуće biva mogućim i u kojemu se Božja prisutnost iskazuje više nego inače – zbog duha pomirljivosti i zbog veće usmjerenosti ljudi na istinske životne vrijednosti.

Svaki je čovjek po prirodi dobar. Okrutnost i izopačenost uvijek su posljedica vanjskih okolnosti, pretrpljenih strahova ili nesreća. Tako je i u ovoj priči. Dok Scrooge spava, nad krevet mu se nadvije divovski duh njegova pokojnog poslovnog suradnika. Upozorava ga da treba promijeniti svoj život jer ga ovakav stav nikamo ne vodi. Omogućuje mu da vidi svoju prošlost, sadašnjost i budućnost. Uzima ga na dlan i pruža mu sasvim drugu perspektivu – promatrača vlastita života. Ovo

je svezremensko provođenje scenski izvedeno vrlo uspješno, dovoljno vješto da sve gledatelje suoči s unutarnjim svijetom, odnosno s mnoštvom duhova koji upućuju na život svakog pojedinca u publici. Za to su zaslužni zadivljujući efekti i umješnost pomno pripremljenih izvođača. Simpatičnost duhu pridodaje nemogućnost pravilnoga izgovora glasa *r*, odnosno rotacizam – što omekšava njegovu fizičku golemost. Korijeni su Scroogeova lošeg stanja u djetinjstvu. U dječjačkoj je dobi redovito odlazio u koledare unoseći veselje u tuđe domove. S nepomućenom je radošću pjevao i uživao u božićnom zajedništvu. Međutim, otac mu je imao druge planove. Inzistirao je na tome da Scrooge mora učiti matematiku, čak i na Badnjak. Njegovo je „skitanje po ulici” proglasio gubljenjem vremena upozorivši ga da ne smije svoj život uludo trošiti, nego da mora svaki trenutak iskoristiti za učenje – na najbolji mogući način. Prijatelji su ga željno zvali da iziđe van i da zajedno pjevaju i, iako je to Scrooge u početku žarko želio, shvatio je da mora poslušati oca – rekao im je da je sve to gubljenje vremena i da on ima pametnijega posla, i to točno onim riječima koje je čuo od oca i koje je s vremenom zaboravio. Nažalost, nije se više zaboravio osjećati mrzovoljno.

Prijatelji su ga ismijavali uvidjevši da će njihovo društvo zamijeniti sumornim ozračjem bez radosti i igre, ali su naposljetku odustali i otišli svojim putem. Zbog očeva neobzirna ponašanja Scrooge je potpuno otupio i prisilno ubio u sebi svaku želju za veseljem i pjesmom – počinio je svojevrсно emocionalno samoubojstvo. Poslije više nije bilo povratka jer se navikao na takav način života prisilno se uvjerivši da u svakome trenutku mora biti zaokupljen važnim poslom. Postao je radoholičar – neosjetljiv na druge ljude i njihove potrebe.

Duh mu pokazuje i trenutačno stanje – sadašnjost. Uvodi ga u kuću male obitelji koju čine otac, majka i njihov sin. Prostorom odzvanja sinovljevi naglašeni kašalj prouzrokovan teškom bolesti. Iako jedva diše, dječak stalno pjeva božićne pjesme. Usprkos iznimno teškoj situaciji obitelj je sretna. Žale Scroogea zbog njegove zle volje i žele mu nekako pomoći. Drže da je njegova zlovolja ipak veća teškoća od bolesti koja im je zadesila obitelj. Scrooge je nedavno vikao na to dijete, a sad shvaća koliko je zapravo pogriješio. Duh ga vodi dalje u budućnost, u sljedeće Božiće, gdje više nema dječaka, nego su tamo samo majka i otac sa svijetom na stolu. Scrooge je preneražen. Mori ga grižnja savjesti zbog odnosa prema umrlom djetetu i želi promijeniti svoje prijašnje postupke. Duh ga upozorava da se takve stvari teško mogu promijeniti jer su

u rukama sudbine. Čovjek nije moćan da pronikne u tako velike tajne. Čovjek može promijeniti samo sebe i perspektivu iz koje promatra život i ljude. Tada će postati zahvalan za sve ono što ima i moći će učiniti živote drugih ljudi ljepšima i ispunjenijima. Nitko ne može predvidjeti svoj kraj. Važno je samo život na zemlji učiniti svrhovitijim i ne zagorčavati ga ni sebi ni drugim ljudima, nego dati sve od sebe da ga učinimo lijepim i barem podnošljivim, a to možemo samo blagom ćudi i empatijom. Scrooge želi znati može li se promijeniti dječakova sudbina, a duh mu kaže da samo mora živjeti što bolje i popraviti ono što je učinio dok još ima vremena. Mora se pomiriti s tim da sudbinu treba prepustiti Bogu i vjerovati da će On učiniti sve što je najbolje za nas. Bitno je samo da pred Njim ima čistu savjest i da pomaže ljudima oko sebe.

Duh ga vodi i dalje u budućnost, na vlastiti grob. Vjetar s njega odnosi i posljednji cvijet, a Scrooge grozničavo plače. Uviđa da ga je zloba udaljila od svih ljudi i da će nakon smrti pasti u zaborav. Uobičajeno će oplakivanje zamijeniti sreća njegovih poznanika zbog smrti osobe koja im je zagorčala puno životnih trenutaka.

Napokon dolazi jutro i Scrooge je već presretan što je uopće živ. Zahvaljuje Bogu i nakon dugo vremena biva čovječnim. Odlučuje popraviti sve opacine što ih je počinio. U predstavi se prikazuje početna scena kad ljudi vani pjevaju. Ovaj put Scrooge ponovno dolazi na prozor i sve sluti na to da će opet pokvariti sreću prisutnih, ali to ne čini – naprotiv, kaže da su u njegovoj kući svi dobre volje i to potkrijepi punom vrećom milodara. Ljudi jedva vjeruju viđenomu jer se obrat zbilo sasvim neočekivano. Slugi daje slobodan dan uz poklon – najveću i najljepšu puricu u gradu. On je gotovo iskočio iz vlastite kože jer je strahovao od bilo kakve molbe upućene gospodaru. Bio je svjestan gospodarove suzdržanosti i mržnje prema svakom obliku iskazivanja osjećajnosti. Nećakova ga obitelj poziva da dođe na ručak, što sada prihvaća s entuzijazmom i srčanošću.

Što nam poručuje ova priča? Poručuje nam da ne smijemo biti tvrda srca, nego da se prema drugim ljudima moramo ophoditi sa suosjećajnošću i pažnjom. Svatko se od nas bori sa svojim bitkama i svatko ima svoje probleme. Trebali bismo stoga učiniti sve što je u našoj moći da Božić i svaki drugi dan učinimo jedni drugima podnošljiv(ij)im. Oko toga bi se svatko trebao potruditi. Predstava završava zajedničkim pjevanjem cijele postave te predstavlja optimističnu uvertiru u proslavu Bo-

žića. I djeca su u jedan glas pjevala s glumcima, oduševljena izvedbom, likovima i scenskim efektima.

Predstava je trajala četrdeset minuta. Kreatorica je lutaka i scenografkinja Vesna Balabanić, a igrali su: Anđelko Petric, Željko Šestić, Janko Popović-Volarić, Marina Kostelac, Matilda Sorić, Mladen Čutura, Andrea Baković i Jadran Grubišić. Redatelj je Zoran Mužić.

Predstava je namijenjena za djecu u dobi od tri godine i više. Vrlo je uspješna i poučna, a djeca su svakako na dobitku na moralnoj razini i stekla su vrijedno umjetničko iskustvo. Međutim, ne bih rekla da je ovo dobra poruka samo djeci, nego i odraslima. Svi mi ponekad zaboravimo na istinske vrijednosti, ukopamo se u vlastite brige i posao, srce nam postane preteško za duhovne vrijednosti, ne možemo podnijeti svoga bližnjega jer smo sami sebi dovoljni. Barem se u božićno vrijeme moramo podsjetiti da smo prolazna bića i da smo na ovoj zemlji samo tren – tren koji može biti vrlo bolan, ali i prekrasan. Sve ovisi o našim mislima, riječima i djelima. Ako već ne možemo upravljati izvanjskim događajima, trebali bismo iskoristiti potencijal sposobnosti za upravljanje svojim postupcima. To je često sasvim dovoljno za sreću. Ova nas predstava itekako uspješno upozorava na bit Božića, ali i na bit cjelokupnoga ljudskog života. Veselje koje je predstava izazvala u djece podsjetilo me iznova da od djece možemo toliko toga naučiti. Ponajprije naučiti kako možemo biti spontani i neumjetni, kako uživati u malim stvarima, čuditi se svijetu i svim njegovim pojavnostima, ne zamagljivati pogled brigama i biti jedni drugima pravi prijatelji neovisno o različitostima koje posjedujemo. Različitosti nas obogaćuju i čine boljim ljudima. Svi zavrjeđujemo poštovanje i ljubav, što je i temeljna poruka ovoga djela.

Matea Sučić